

“Amb quatre individus no es fa una indústria”

Jaume Figueras i Rabert (Barcelona, 1940) és un dels crítics de cinema més coneguts del país. Una llarga trajectòria en diversos mitjans de comunicació l'avalen. Acaba de publicar 'Endevina qui et parla de cine' (Rosa dels Vents), on barreja experiències pròpies amb la seva passió vital: el cinema.

El crític cinematogràfic Jaume Figueras i Rabert (Barcelona, 1940) és ben conegut tant pels seus programes televisius, a Televisió de Catalunya i a Canal Plus, com per les seves col·laboracions en ràdio i mitjans escrits. Fa algunes setmanes publicà *Endevina qui et parla de cine* (editat per Rosa dels Vents), on parla de les seves experiències vitals i cinematogràfiques.

—Parlar del llibre és parlar de la vostra carrera.

—Al llibre hi ha dues parts diferenciades: el cinema com a influència directa de la meua vida quotidiana i sobre el meu vessant professional. De fet, es tracta d'unes memòries cinèfiles desendregades.

—Després d'estudiar un any Químiques, entreu a treballar en una agència de publicitat i en una distribuïdora cinematogràfica, CB Films.

—M'agradava molt l'aspecte publicitari, sobretot fugir dels tòpics que hi havia en aquells moments, fer coses més creatives, més boges.

—Us les deixaven fer?

—Sí. Hi havia films que tenien l'èxit garantit, i llavors no era possible fer-ho, però amb films com *La batalla de las colinas del whisky*—que havia estat un fracàs universal— vam realitzar com a campanya una sèrie de dibuixos de còmic, i el film va ser un gran

èxit. Que se'n parlés era una de les coses més agradables.

—La vostra primera oportunitat fou quan entràreu a *Fotogramas*. Tot i que és la revista cinematogràfica degana dels Països Catalans, ara ja no és el que era...

—Va ser atendre un anunci a la premsa i començar a treballar-hi. I sí, ara és un catàleg de tot el que hi ha al món del cinema, mentre que als anys seixanta tenia molta més opinió; en aquest sentit, la revista dictava les modes. Ara és una altra fórmula, ni millor ni pitjor.

—Hi ha servilisme d'aquest tipus de publicacions envers les distribuïdores?

—Jo diria que és una “miniautocensura” forçada. Em consta de distribuïdores importants que han retirat la publicitat de tota la temporada per una crítica que no deixava bé una de les seves pel·lícules. Per això sempre es fan “subhastes”: les persones que fan les crítiques són les que la troben interessant.

—Quan començàreu a treballar a la ràdio?

—Vaig començar l'any 1971, amb la Mayra Gómez Kemp, amb *Al cine con Mr. Belvedere*. Hi he continuat col·laborant amb diversos programes, com *Solos en la madrugada* o *La ventana*, de Gemma Nierga.

—La ràdio és el mitjà que més us agrada?

“Arribarà un dia que els festivals de cinema no tindran gaire sentit, perquè s’enviaran les produccions per cable o per satèl·lit als periodistes”

—Si és en directe, sí, és on em sento millor.

—En els anys de censura, de quina manera intervenia en la ràdio?

—Havíem de presentar els guions al Ministeri d’Informació i Turisme. Però com que els guions duraven uns vint minuts, la resta del programa l’improvisàvem. Era bastant divertit burlar la censura.

—Però una vegada us van acusar de fer apologia de l’incest.

—Fou arran de *La soufflé au coeur*, de Louis Malle, a la crítica de la qual vaig escriure que amb una mare com Lea Massari qualsevol faria incest... Vaig ser jutjat per atemptar contra la moral i, després d’un judici bastant còmic, se’m va absoldre per “falta leve de impremta”.

—La vostra entrada a TV3 fou fortuïta.

—En principi em van encarregar la programació i compra de les pel·lícules, però en dir que no, em van demanar que presentés el primer film que s’emetia, *Tràfic*, de Jacques Tati. Es va anar repetint, fins que al final va sortir l’*Informatiu cinema*, justament ara fa vint anys.

—Tant en la vostra estada a TV3 com a Canal Plus, fins a quin punt creieu que mana l’audiència?

—Mana, però es tracta també que fem quelcom que ens agradi. El nostre programa s’adreça a tot Catalunya i no puc parlar d’una obra iraquiana si només es projecta en un cinema de Barcelona... Ara, no deixo de recomanar-la si em sembla interessant.

—La vostra funció és informar, entretenir o formar un criteri?

—Un còctel de tot això i sobretot de desmuntar una mica tòpics massa estesos, com per exemple que *El senyor dels anells* és molt divertida, o que *Matrix* té un missatge espiritual. Es tracta d’“informar delectant”.

—Canviem de tema. Com nasqué l’invent de les sales d’art i assaig, que cofundàreu el 1967?

—Tot vingué gràcies a una conjuntura favorable. D’una banda, el Ministeri va permetre que es projectessin obres en versió original; d’una altra, hi havia distribuïdores amb estoc suficient. Simplement es tractava de convèncer una sèrie d’exhibidors, i la fórmula va tenir una arrencada fantàstica.

—Una oferta que, alhora, tenia una gran convocatòria...

—Si comparem els resultats de *Repulsió*, el primer film que vam programar, ni *El senyor dels anells* n’ha tingut tanta, perquè es projectava des de les 11 h del matí sense parar i sempre estava ple. I també amb meravelloses sorpreses, com *Ser o no ser*, d’Ernst Lubitsch, que va estar vuit mesos en cartellera. Va ser una de les coses més estimulants que es van aconseguir en aquells moments.

—Programàreu títols imprescindibles.

—Es va donar sortida a pel·lícules de molt de pes específic, com *Belle de jour*, *Cowboy de mitjanit* o *Amarcord*, que no arribaven a cines de fora de Barcelona. Mentre es feia cinema d’autor va anar bé, però amb coses com *Helga*—un documental absolutament aberrant— la idea original se’n va anar en orris.

—Sou, doncs, defensor de les versions originals?

—No sóc fanàtic de res, però per exemple *Lo que el viento se llevo* és molt millor en la versió original que

no amb el doblatge de quan es va estrenar. L’he vista en anglès, però tinc la memòria vinculada a aquell primer doblatge.

—A la vostra vida professional heu assistit a un munt de festivals. Sota tot el *glamour* que ens venen, no creieu que estan sobrevalorats?

—Arribarà un dia que els festivals de cinema no tindran gaire sentit: d’aquí a uns anys s’enviaran les produccions per cable o per satèl·lit als periodistes. A banda, cal tenir en compte el cost que comporta per al mitjà el fet d’enviar-hi reporters.

—I sembla que, un festival, com més inflació de films, més prestigi té. N’esteu avorrit?

—Sí, es cert. És un vici que tenen, i a mi, personalment, em satura bastant. Crec que un passi a dos quarts de nou del matí no s’analitza bé, sobretot si el film és una mica pesat.

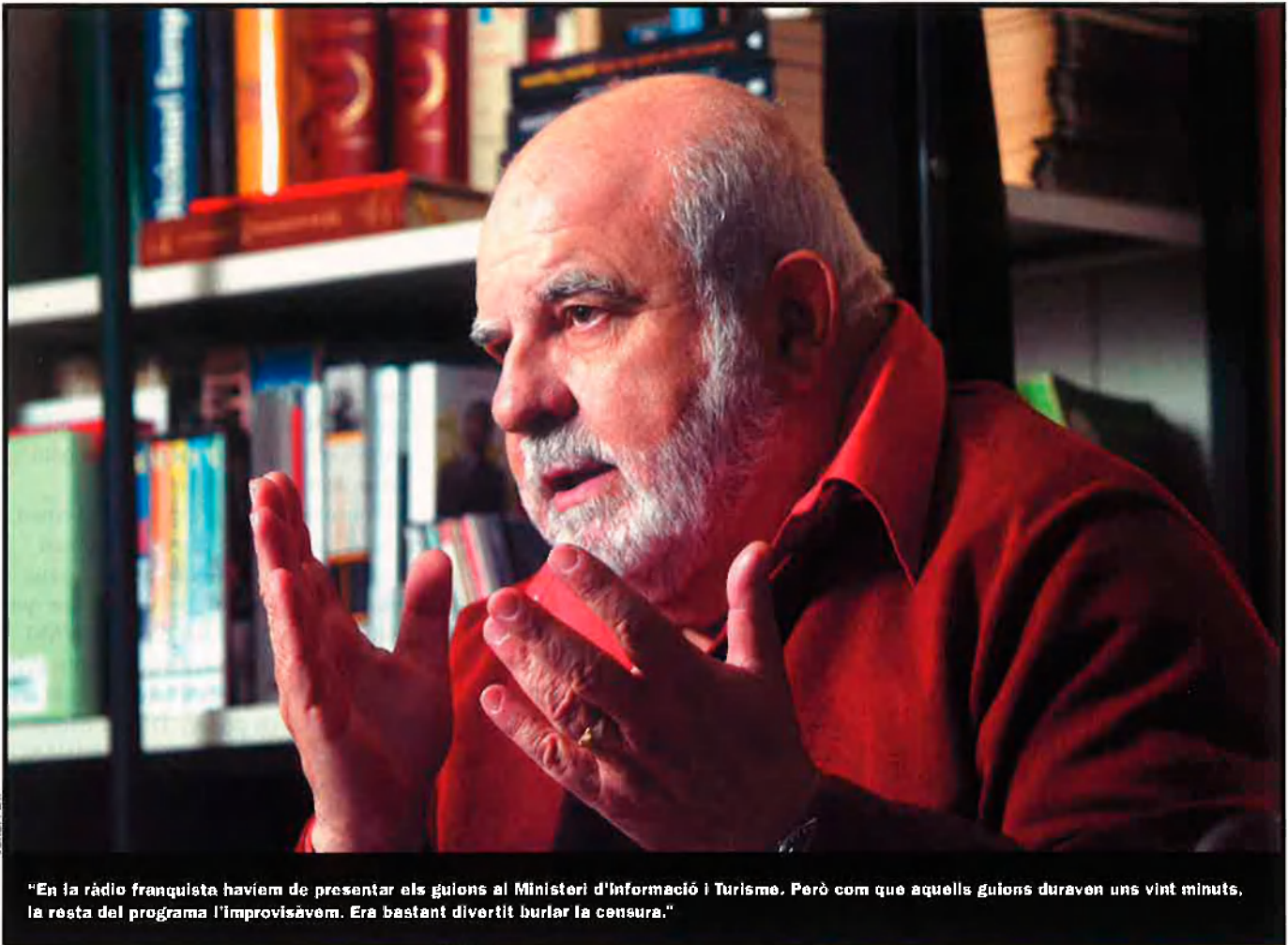
—Un cop feu les entrevistes, com eviteu els tòpics?

—El que cau en els tòpics és precisament el que respon. Es tracta d’intentar posar-se al nivell de la persona que està al teu davant.

—Per exemple?

—Cal tenir en compte amb qui parles: em trobo, per exemple, que amb els actors argentins no hi ha manera

“Veient el cinema català i espanyol, d’aquí a uns anys no es podrà reconstruir la idiosincràsia del nostre temps, a diferència del teatre i la literatura”

"En la ràdio franquista havíem de presentar els guions al Ministeri d'Informació i Turisme. Però com que aquells guions duraven uns vint minuts, la resta del programa l'improvisàvem. Era bastant divertit burlar la censura."

de tallar-los, s'estan mitja hora parlant. I, en canvi, pots trobar-te amb gent que et dona entrevistes molt fresques, com Carmen Maura o Antonio Banderas.

—I n'hi ha que només responen amb monosíl·labs...

—Sí, per exemple Pilar López de Ayala, que no sap explicar-te res. Crec que a més de fer un curset d'interpretació n'hauria de fer un de relacions públiques... Potser ha guanyat amb el temps, no ho sé.

—Parlant de persones complicades d'entrevistar, hi ha el cas de Pedro Almodóvar i les suposades llistes negres...

—Bé, sí. Un dels defectes més imperdonables d'una persona és la manca d'autocrítica. Respecto la genialitat de la gent, però em veig capaç de discutir-la. Almodóvar sempre peca més per excés que no per defecte: a

cada film, li treuria deu minuts, tot i que no es pot negar que té moments antològics.

—Però té llistes negres o no?

—Sí, i pel que sé també les té a àmbit internacional: només concedeix entrevistes a qui li ha agradat el film, i així s'assegura bones crítiques. No es pot tenir tot en aquesta vida: pots tenir dos Oscar i també mal humor...

—Us heu trobat amb gaires casos semblants?

—El de Santiago Segura, però ha fet una cura d'humilitat. Quan vaig dir que saturava les pantalles amb grolleries que pretenen ser sociològiques, pràcticament em va insultar. Des que es va aprimar, s'ha tornat més dúctil... Fa uns mesos em va donar la mà, i des de llavors em saluda i tot.

—A l'hora de parlar de cinema català sovint citeu Bigas Luna com a exemple.

—Perquè és un home que té imaginació visual. Tot i que no m'agraden totes les que ha fet, *Bilbao* crec que és una de les millors pel·lícules d'aquest país. Aquí només hi ha quatre individualitats, franc tiradors, i amb això no es fa indústria.

—Però què opineu de la majoria?

—Veient el cinema català i espanyol, d'aquí a uns anys no es podrà reconstruir la idiosincràsia del nostre temps, a diferència del teatre i la literatura, que sí ho que aconsegueix. Un dels pocs casos és *En la ciutat*, de Cesc Gay.

—I això és un mal símptoma?

—Bé, no ho sé, però el crític Jordi Torras deia que "cada país només pot arribar a l'excel·lència en una especialitat: a Catalunya és el gènere de punt, no el cinema".

Carles Còdol